Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.34.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie Pani Senatorki Ewy Moniki Kaliszuk, w sprawie codziennej praktyki funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W chwili obecnej procedowany jest projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, który wpisano do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów pod numerem UD315. Projekt zakłada zmianę art. 101 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej[1] poprzez dodanie, że w przypadku osoby posiadającej opiekuna prawnego kierowanej do domu pomocy społecznej lub przebywającej w domu pomocy społecznej właściwa miejscowo jest gmina miejsca zamieszkania tej osoby sprzed rozpoczęcia pobytu w placówce. Zmiana ta ma na celu wyeliminowanie sytuacji obciążania gmin miejsca zamieszkania opiekuna prawnego odpłatnością za pobyt osób ubezwłasnowolnionych albo małoletnich w domu pomocy społecznej, w sytuacji kiedy osoby umieszczane w domach pomocy społecznej de facto nigdy nie były mieszkańcami tych gmin.

Projektowane zmiany zakładają, że od chwili wejścia w życie nowych przepisów do domów pomocy społecznej będą kierowane jedynie osoby pełnoletnie. W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) analizuje się obecnie uwagi zebrane w ramach konsultacji publicznych oraz uzgodnień międzyresortowych projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw. Ostateczny kształt przepisów zależny będzie od dalszych etapów procesu legislacyjnego.

W kwestii prawa do świadczenia wychowawczego na dziecko przebywające w pieczy zastępczej należy wskazać, że zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci[2], świadczenie wychowawcze przysługuje rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej[3].

W sytuacji, gdy dziecko długotrwale przebywa poza placówką instytucjonalnej pieczy zastępczej (gdyż np. samowolnie oddaliło się z niej), w opinii kierownictwa MRPiPS kluczowe jest skuteczne egzekwowanie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, a nie tworzenie regulacji ograniczających prawo do świadczenia wychowawczego na takie dziecko.

Trzeba podkreślić, że samowolne oddalenie się dziecka z instytucjonalnej formy pieczy zastępczej to sytuacja dotycząca osoby niepełnoletniej, która pozostawiona bez opieki

[1] (Dz. U. z 2025 r., poz. 1214, z późn. zm.).
[2] (Dz. U. 2026 r., poz. 508).
[3] (Dz.U. z 2025 r. poz. 49 z późn. zm.).

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

może być narażona na różnego rodzaju niebezpieczeństwa. Priorytetem w takim przypadku jest zgłoszenie samowolnego oddalenia się małoletniego odpowiednim służbom oraz dążenie do jego odnalezienia i ponownego doprowadzenia do placówki.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, osoba otrzymująca świadczenie wychowawcze jest obowiązana do przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczenia. Realizacją zadań związanych z ustalaniem prawa i wypłatą świadczenia wychowawczego, w tym z oceną czy w danej sytuacji zachodzą przesłanki do uchylenia prawa do świadczenia wychowawczego, zajmuje się ZUS.

W MRPiPS nie są prowadzone prace nad zmianą przepisów dotyczących prawa do świadczenia wychowawczego w omawianym zakresie.

W resorcie rodziny nie gromadzi się też danych dotyczących skali zjawiska długotrwałych, samowolnych oddaleń z instytucjonalnych form pieczy zastępczej. Zgodnie z przepisami ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolę nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi sprawuje zarząd powiatu. Z kolei do zadań wojewody należy kontrola realizacji zadań z zakresu m.in. pieczy zastępczej wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zadaniem wojewody pozostaje również zasięganie informacji o sposobie realizacji zadań wynikających z niniejszej ustawy przez samorząd gminny, powiatowy i województwa.

Odnośnie do wykorzystywania środków otrzymywanych przez dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektora interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego z tytułu świadczenia wychowawczego na dzieci umieszczone w takiej placówce lub ośrodku i ewentualnych trudności związanych z przekazaniem tych środków w przypadku zmiany placówki, w której przebywa dziecko, informuję, że wydatkowanie tych środków leży w gestii wskazanych dyrektorów. W ocenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kluczowe jest zachęcenie dyrektorów do aktywnego i efektywnego wydatkowania otrzymywanych środków z tytułu świadczenia wychowawczego na wychowanków zarządzanych przez nich placówek i ośrodków, a w szczególności do bieżącego inwestowania w zwiększanie potencjału dzieci, co ułatwi im wejście w dorosłość.

W regulacji art. 9a ust. 1 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, celowo nie określono zamkniętego katalogu wydatków, jakie mogą być ponoszone ze świadczenia wychowawczego przyznanego dyrektorowi na dzieci umieszczone w ww. placówkach i ośrodkach, dając mu możliwość swobodnego - przy uwzględnianiu indywidualnych potrzeb danego dziecka – podejmowania decyzji w tym zakresie. W opinii kierownictwa MRPiPS rozwiązaniem jest więc zachęcenie dyrektorów do aktywnego wydatkowania świadczenia wychowawczego, a nie tworzenie kolejnych regulacji prawnych dotyczących przekazywania zbieranych środków między placówkami/formami pieczy zastępczej, co zachęcałoby do ich gromadzenia. Jest to szczególnie istotne w przypadku dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej wiele lat.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Aleksandra Gajewska
Sekretarz Stanu

tel.222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

tel.222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa